

Ramazan ve Komşuluk medeniyeti*

Yüce dinimiz İslam'ın medeniyet mefkûresi insan ilişkileri üzerine bina edilmiştir. Bizim Yaraticımızla ilişkimizden hemen sonra o ilişkiyi en çok belirleyen, insanlarla, tabiatla varlıkla ve kâinatla olan ilişkilerimizdir. İnsanın çevresi ile olan ilişkilerinde aile, aile içerisinde anne-baba, eş ve çocuklar önceliklidir. İlişkiler açısından bakıldığında aile halkasından sonraki halkada yakın akrabalar, daha sonra yetimler, muhtaçlar, uzak ve yakın komşularımız, dost arkadaş, yolcu ve en nihayet sevgili Peygamberimizin (s.a.s.); "Hepiniz Âdem'densiniz Âdem ise topraktan yaratılmıştır." ifadesiyle yaratılıştaki kardeş olan ve bütün insanlığı içine alan bir ilişkiler ağı önerilmektedir. İşte İslamiyet'in medeniyet mefkûresi bütün bu ilişkiler ağını içine alan geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Dinimiz İslam, bu ilişkiler ağını ilmek ilmek dokumuş, gergef gergef örmüştür.

Kerim Kitabımız'da "Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşta, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz Allah, kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez." (Nisa, 36.) buyurulmak suretiyle insan ilişkileriyle ilgili çok önemli esaslar ortaya konulmuştur. Toplumun huzur ve mutluluğu ancak bu ilişkilerde rahmet, sevgi, saygı, meveddet, şefkat vb. ilkelerin hâkim kılınmasıyla mümkündür.

İslam literatüründe komşuluk ilişkileri, hem inanç hem hukuk hem de ahlakla ilişkilendirilmiştir. Pek çok hadiste gerçek mümin olmanın yolunun, komşularımızla ilişkilerimizi düzgün tutmaktan geçtiği belirtilir. Nitekim Hz. Peygamber'in ifadesiyle "Yanı başındaki komşusu açken tok yatan kimse (gerçek) iman etmiş olamaz." (İbn Ebî Şeybe, Musannef, İmân ve rü'yâ, 6.) "Allah'a ve âhiret gününe iman eden ya hayır söylesin ya da sussun; Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusunu rahatsız etmesin, Allah'a ve âhiret gününe iman eden misafirine ikram etsin." (Buhârî, Rikâk, 23.) Cebrail (a.s.) tıpkı namazı öğretmek için Hz. Peygamber'e geldiği gibi, komşuluk ilişkilerini anlatmak için de ona gelmiştir. Sevgili Peygamberimiz; "Cebrail bana komşu hakkında o kadar tavsiyede bulundu ki, onu mirasçı kılacak sandım." (Tirmizî, Birr ve Sıla, 28.) buyurur ki, bütün bu hadisler komşuluk ilişkisinin inanç, hukuk ve ahlak boyutlarını açıkça ortaya koymaktadır. Dolayısıyla aynı çatı altında güne başlayıp, aynı duvara yaslanarak günü sonlandırdığımız komşularımız, hayat telaşı içinde unutulmayacak kadar değerlidir.

Çağımızda, farklı yaşam biçimleri, hızlı kentleşme, göçler, nüfus yoğunluğunun artması gibi unsurlarla, ölçsüz maddileşme eğilimleri, dünyevileşme, bireysellik, bencillik, insanların tutkularına esir olması, nemelazımcılık gibi olumsuzluklar, insan ilişkilerinin bütün boyutlarını olumsuz yönde etkilediği gibi, komşuluk ilişkilerinde de derin sarsıntılara yol açmıştır. Öyle ki artık aynı evin içerisinde yaşayan insanlar dahi farklı odalara kapanarak birbirlerine komşu olmaya başladılar.

Günümüzde teknolojik imkânlar mesafeleri ortadan kaldırdığı için uzak komşularımız bize yakın olmuş, yine büyük kentlerde yatay komşuluk dikey komşuluğa dönüşmüş ve komşuluk kavramını değiştirmiştir. Buna bağlı olarak da bize yeni sorumluluklar yüklemiştir. Bu nedenle modern zamanların yeni bir

komşuluk konseptine ihtiyacı var. Dolayısıyla da çağa, modern metropollere, megapollere yeni bir komşuluk aşısı gerekmektedir.

İşte onbir ayın sultanı olarak nitelendirilen Ramazan ayı, bu aşının yapılmasında, özümüzde var olan iyilik, kardeşlik ve dayanışma duygularımızı yeniden canlandırarak komşuluk ilişkilerimizin yeniden inşasında önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu mübarek ay, aslında müminler arasında pek çok alanda beraberlikler ortaya çıkarmaktadır. Her şeyden önce hangi ırk ve renkten olursa olsun fakiriyle zenginiyle oruç tutarak açlığı ve susuzluğu birlikte yaşıyor, iftar sevincini/coşkusunu beraber tadıyor, sahura kalkarak bereketli zamanları birlikte paylaşıyoruz. Bu sebeple, Ramazanın bize kazandırdığı manevi iklimi taçlandırmak için, komşuluk ilişkilerimizi yeniden canlandırarak hep birlikte yeni bir fiilî seferberlik başlatmamız gerekir.

Komşuluk ilişkilerinin yeniden canlanmasında milletimizin manevi hayatına hizmet eden din görevlilerimize de çok önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu nedenle din gönüllüleri olarak, öncelikle kendi aramızdaki ilişkileri gözden geçirmeliyiz. Bu çerçevede her bir din görevlimiz, önce kendi komşusuyla ve din görevlisi arkadaşıyla komşuluk ilişkilerine bir göz atmalı, yaşayarak bunu insanlara anlatmalıdır. Her bir din görevlimizin, Kur'an-ı Kerim'i, hadis-i şerifleri, literatürümüzü ve kültürel mirasımızı dikkate alarak komşulukla ilgili başlatmış olduğumuz bu uygulamalı seferberliğe öncülük yaparak büyük katkılar sağlamasını bekliyorum. İnanıyorum ki, bu husustaki çabalarımız, örselenen komşuluk ilişkilerimizin tamir edilmesinde ve yeniden canlandırılmasında çok hayırlı kapılar açacak ve toplumumuzda bir farkındalık oluşturacaktır.

* Diyanet Aylık Dergi, sayı 248